INNOVATIVE PUBLICATION
Journal of Effective Learning and Sustainable Innovation
Vol.4 №5 (2026). MAY
innovativepublication.uz

O‘ZBEKISTON INVESTITSIYA SIYOSATI VA XORIJIY SHERIKLAR BILAN HAMKORLIKNING USTUVOR YO‘NALISHLARI

Ibadova Shaxrizoda Xujayarovna
Termiz Iqtisodiyot va Servis Universiteti Iqtisodiyot yo’nalishi magistratura bo`limi, 2-kurs magistranti

Annotatsiya

Ushbu maqolada O‘zbekiston Respublikasining zamonaviy investitsiya siyosati, xorijiy sheriklar bilan iqtisodiy hamkorlikni kengaytirish omillari hamda ustuvor tarmoqlarda investitsion loyihalarni amalga oshirish istiqbollari tahlil qilinadi. So‘nggi yillarda mamlakatda investitsiya muhitini yaxshilash, xorijiy kapital uchun huquqiy kafolatlarni kuchaytirish, davlat-xususiy sheriklik mexanizmlarini rivojlantirish, sanoat, energetika, qishloq xo‘jaligi, transport-logistika va raqamli iqtisodiyot yo‘nalishlarida yirik loyihalarni jalb qilish bo‘yicha tizimli islohotlar olib borilmoqda. 2025-yilda O‘zbekistonda amalga oshirilgan investitsiyalar umumiy hajmi 43,1 mlrd AQSh dollariga yetgani, uning 38,2 mlrd dollari to‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiyalar hissasiga to‘g‘ri kelgani mamlakat investitsion jozibadorligining kuchayib borayotganini ko‘rsatadi. Maqolada investitsiya siyosatining iqtisodiy o‘sish, bandlik, eksport salohiyati, texnologik modernizatsiya va hududiy rivojlanishdagi o‘rni yoritiladi. Tadqiqot natijalariga ko‘ra, O‘zbekiston uchun xorijiy sheriklikning eng muhim ustuvor yo‘nalishlari sifatida yashil energetika, sanoat kooperatsiyasi, qishloq xo‘jaligini qayta ishlash, transport-logistika infratuzilmasi, bank-moliya sektori, raqamli texnologiyalar va turizm sohalari ajratib ko‘rsatildi.

Kalit so‘zlar

Investitsiya siyosati, xorijiy investitsiyalar, iqtisodiy hamkorlik, O‘zbekiston, to‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiyalar, sanoat modernizatsiyasi, yashil energetika, davlat-xususiy sheriklik, global qiymat zanjiri, investitsion muhit.

KIRISH

o‘zbekiston iqtisodiy taraqqiyotining hozirgi bosqichida investitsiya siyosati milliy iqtisodiyotni modernizatsiya qilish, ishlab chiqarish salohiyatini kengaytirish va xalqaro iqtisodiy tizimga chuqur integratsiyalashuvning asosiy omillaridan biri sifatida namoyon bo‘lmoqda. Mamlakat uzoq vaqt davomida xomashyo yetkazib berish, ichki bozorni qisman himoyalash va davlat yetakchiligidagi iqtisodiy boshqaruv modeliga tayangan bo‘lsa, so‘nggi yillarda iqtisodiy liberallashuv, xususiy sektorni

rivojlantirish, eksportga yo‘naltirilgan sanoat tarmoqlarini shakllantirish va xorijiy kapitalni faol jalb etish ustuvor vazifaga aylandi.

Investitsiya siyosatining dolzarbligi shundaki, O‘zbekiston aholisi sonining o‘sishi, mehnat bozoriga kirib kelayotgan yoshlar ulushining yuqoriligi, sanoatni texnologik yangilash zarurati va hududlar o‘rtasidagi iqtisodiy tafovutlarni kamaytirish ehtiyoji katta hajmdagi uzoq muddatli kapitalni talab qiladi. Invest Uzbekistan portalida 2025-yil uchun mamlakatda yalpi ichki mahsulot o‘sishi 7,7 foiz, tashqi savdo aylanmasi 81,2 mlrd dollar, jami ishchi kuchi 20,35 mln kishi, aholining 60 foizi 30 yoshgacha ekani ko‘rsatilgan; bu ko‘rsatkichlar investitsiyalar uchun katta bozor, mehnat resurslari va iste’mol talabining mavjudligini bildiradi.

O‘zbekiston investitsiya siyosatining strategik mohiyati faqat xorijdan mablag‘ jalb qilish bilan cheklanmaydi. Asl masala — jalb etilgan kapitalning iqtisodiyotga qanday sifat o‘zgarishi olib kirishidadir. Agar investitsiya faqat qurilish, import uskunalar yoki qisqa muddatli savdo loyihalariga yo‘naltirilsa, uning makroiqtisodiy samarasi cheklangan bo‘ladi. Aksincha, texnologiya transferi, eksportbop ishlab chiqarish, mahalliy kadrlar malakasini oshirish, innovatsion boshqaruv va qo‘shilgan qiymati yuqori mahsulotlar yaratishga xizmat qilgan investitsiyalar milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshiradi.

Shu nuqtai nazardan, O‘zbekistonning xorijiy sheriklar bilan hamkorlik strategiyasi ikki asosiy vazifani bajarishi kerak. Birinchidan, mamlakat iqtisodiyotiga zarur moliyaviy resurslar, texnologiyalar va boshqaruv tajribasini olib kirish. Ikkinchidan, ichki ishlab chiqaruvchilarni xalqaro qiymat zanjirlariga bog‘lash orqali eksport salohiyatini kuchaytirish. OECD tomonidan 2025-yilda tayyorlangan “Roadmap for Sustainable Investment Policy Reforms in Uzbekistan” hujjatida ham O‘zbekistonda investitsiya islohotlari yashil va raqamli iqtisodiyot, mas’uliyatli biznes yuritish hamda global qiymat zanjirlarida ishtirokni kengaytirish bilan bog‘lanishi zarurligi ta’kidlangan.

Methodology

Tadqiqotda deskriptiv-tahliliy, qiyosiy va tizimli yondashuvlardan foydalanildi. Deskriptiv usul orqali O‘zbekiston investitsiya siyosatining hozirgi holati, asosiy yo‘nalishlari va xorijiy sheriklar bilan hamkorlik shakllari tavsiflandi. Qiyosiy yondashuv yordamida investitsiya jalb qilishdagi rasmiy ko‘rsatkichlar, ustuvor tarmoqlar va xalqaro tashkilotlar tavsiyalari o‘zaro solishtirildi. Tizimli yondashuv esa investitsiya siyosatini alohida iqtisodiy chora sifatida emas, balki sanoat siyosati, eksport strategiyasi, hududiy rivojlanish, mehnat bozori va institutsional islohotlar bilan bog‘liq murakkab jarayon sifatida tahlil qilish imkonini berdi.

Maqolani tayyorlashda O‘zbekiston Respublikasi Investitsiyalar, sanoat va savdo vazirligi, Milliy statistika qo‘mitasi, Invest Uzbekistan portali, OECD, xalqaro investitsion sharhlar va rasmiy axborot manbalaridagi ma’lumotlardan foydalanildi. Tahlil jarayonida asosan 2024–2026-yillar oralig‘idagi ma’lumotlarga e’tibor qaratildi, chunki investitsiya siyosati va xorijiy hamkorlik holati tez o‘zgaruvchi iqtisodiy jarayon hisoblanadi.

Metodologik jihatdan maqolada uchta savolga javob izlandi: birinchidan, O‘zbekiston investitsiya siyosatining asosiy maqsadi nimadan iborat; ikkinchidan, xorijiy sheriklar bilan hamkorlik qaysi tarmoqlarda ustuvor ahamiyat kasb etmoqda; uchinchidan, mavjud investitsiya siyosatining kuchli va zaif jihatlari qanday baholanishi mumkin. Aynan shu savollar maqolaning natijalar va muhokama qismida asosiy tahliliy yo‘nalish sifatida tanlandi.

Results

Tahlil natijalari shuni ko‘rsatadiki, O‘zbekistonda investitsiya siyosati tobora ko‘proq sifat jihatdan yangi bosqichga o‘tmoqda. Avvalgi davrlarda asosiy e’tibor xorijiy mablag‘ hajmini oshirishga qaratilgan bo‘lsa, hozirgi bosqichda investitsiyaning sifati, tarmoq bo‘yicha taqsimlanishi, texnologik yangilanishga ta’siri va hududiy rivojlanishga qo‘shgan hissasi muhim mezonga aylanmoqda.

2025-yilda O‘zbekistonda amalga oshirilgan investitsiyalar umumiy hajmi 43,1 mlrd AQSh dollarini tashkil etgan va bu oldingi yilga nisbatan 24 foizga ko‘p bo‘lgan. Ushbu hajmning 38,2 mlrd dollari to‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiyalar, 4,9 mlrd dollari esa xalqaro moliya institutlari mablag‘lari hissasiga to‘g‘ri kelgan. Bu holat xorijiy kapital O‘zbekiston iqtisodiy o‘sishining muhim moliyaviy manbalaridan biriga aylanganini ko‘rsatadi.

Investitsiyalar geografiyasida ham sezilarli kengayish kuzatilmoqda. 2025-yilda O‘zbekiston Investitsiyalarni jalb etish agentligi xorijiy investorlar bilan ishlash, xalqaro muloqotni kengaytirish va aniq investitsiya loyihalarini qo‘llab-quvvatlashga e’tibor qaratgan. Agentlik ma’lumotlariga ko‘ra, 2025-yilda Tashkent International Investment Forum 8 mingdan ortiq ishtirokchini, jumladan qariyb 100 mamlakatdan 3 mingga yaqin xorijiy delegatni jalb qilgan; forum doirasida energetika, infratuzilma, logistika, moliya va boshqa sohalarda 30,5 mlrd dollarlik investitsiya hamda savdo kelishuvlari qayd etilgan.

Natijalar shuni ham ko‘rsatadiki, xorijiy sheriklar bilan hamkorlik bir nechta strategik yo‘nalishda shakllanmoqda. Birinchi ustuvor yo‘nalish — energetika, ayniqsa qayta tiklanuvchi energiya manbalari. O‘zbekiston elektr energiyasiga talab oshib borayotgan sharoitda quyosh va shamol energetikasi bo‘yicha Saudiya Arabistoni,

BAA, Xitoy va boshqa davlatlar kompaniyalari bilan hamkorlikni kengaytirmoqda. Bu yo‘nalish nafaqat energiya xavfsizligini mustahkamlaydi, balki sanoat korxonalarining barqaror elektr ta’minotini yaxshilash orqali investitsion muhitni ham kuchaytiradi.

Ikkinchi ustuvor yo‘nalish — sanoat kooperatsiyasi va ishlab chiqarishni mahalliylashtirish. Xorijiy sheriklar bilan avtomobilsozlik, elektrotexnika, metallga ishlov berish, qurilish materiallari, to‘qimachilik va oziq-ovqat sanoati bo‘yicha loyihalar amalga oshirilmoqda. Investitsiyalarni jalb etish agentligi 2025-yilda qiymati 8,4 mlrd dollarga teng 28 ta investitsiya loyihasini ko‘rib chiqqani va qo‘llab-quvvatlagani, ushbu loyihalar qishloq xo‘jaligi va agroqayta ishlash, oziq-ovqat, tekstil, sanoat ishlab chiqarishi, metallga ishlov berish, elektrotexnika, kabel ishlab chiqarish, qayta tiklanuvchi energetika va davlat-xususiy sheriklik yo‘nalishlarini qamrab olganini bildirgan.

Uchinchi ustuvor yo‘nalish — qishloq xo‘jaligi va agroqayta ishlash sohasiga investitsiya jalb qilish. O‘zbekiston agrar salohiyatga ega bo‘lsa-da, xom mahsulot eksportidan ko‘ra qayta ishlangan, saqlangan, qadoqlangan va brendlashgan mahsulotlar eksporti ko‘proq iqtisodiy samara beradi. Shu sababli xorijiy investitsiyalarni logistika markazlari, sovutkichli omborlar, oziq-ovqat xavfsizligi standartlari, sertifikatlash tizimlari va eksportga yo‘naltirilgan agroklasterlarga jalb qilish muhim ahamiyatga ega.

To‘rtinchi yo‘nalish — transport-logistika va mintaqaviy bog‘liqlik. O‘zbekiston dengizga to‘g‘ridan-to‘g‘ri chiqish imkoniyatiga ega emas, bu esa logistika xarajatlarini oshiradi. Shu sababli xorijiy sheriklar bilan temir yo‘l, avtomobil yo‘llari, multimodal transport yo‘laklari, chegara o‘tkazish punktlari va bojxona raqamlashtiruvi bo‘yicha hamkorlik iqtisodiy o‘sish uchun strategik ahamiyatga ega. Transport infratuzilmasiga investitsiya jalb qilinmasa, sanoat ishlab chiqarishini eksport bozorlariga olib chiqish qimmatlashadi va mamlakatning raqobat ustunligi cheklanadi.

Beshinchi yo‘nalish — bank-moliya sektori va kapital bozori. O‘zbekiston iqtisodiyoti uchun uzoq muddatli va arzon moliyaviy resurslar yetishmasligi investitsion loyihalarning asosiy cheklovlaridan biridir. Shu sababli xalqaro moliya institutlari, xorijiy banklar, investitsiya fondlari va kapital bozori ishtirokchilari bilan hamkorlik muhim. 2025-yilda Londonda o‘tkazilgan kapital bozorlari roadshow tadbirida 170 dan ortiq ishtirokchi, 26 ta yirik global moliya instituti vakillari qatnashgani va ular boshqaruvida 28 trln dollardan ortiq aktivlar mavjudligi O‘zbekistonning xalqaro moliya doiralari bilan aloqalari kengayayotganini ko‘rsatadi.

Discussion

O‘zbekiston investitsiya siyosatining kuchli tomoni shundaki, mamlakat yirik ichki bozor, yosh mehnat resurslari, tabiiy boyliklar, geografik jihatdan Markaziy Osiyoning markazida joylashuv va iqtisodiy islohotlar jarayoni bilan investorlar uchun nisbatan jozibador platforma yaratmoqda. Biroq faqat geografik joylashuv yoki resurslar investitsiya muvaffaqiyatini kafolatlamaydi. Investor uchun hal qiluvchi omillar — huquqiy barqarorlik, shartnomalar ijrosi, sud tizimiga ishonch, valyuta operatsiyalarining erkinligi, infratuzilma sifati va ma’muriy to‘siqlarning pastligidir.

O‘zbekiston investitsiya qonunchiligini takomillashtirishga urinmoqda. 2025-yilda “Investitsiyalar va investitsiya faoliyati to‘g‘risida”gi qonunning yangi tahriri bo‘yicha kiritilgan o‘zgarishlar investor murojaatlari tahlili asosida tayyorlangani, unda bozorga kirish kafolatlari va investitsiya faoliyatini asossiz tekshiruvlardan himoya qilish kafolatlari belgilanishi ko‘rsatilgan. Bu juda muhim, chunki investor uchun soliq imtiyozidan ham ko‘ra ko‘proq ahamiyatga ega narsa — qoidalar barqarorligi va davlat organlari harakatlarining oldindan taxmin qilinadigan bo‘lishidir.

Shu bilan birga, investitsiya siyosatining zaif nuqtalari ham mavjud. Birinchi muammo — investitsiya loyihalarining hududlar bo‘yicha notekis taqsimlanishi. Poytaxt va yirik sanoatlashgan hududlar investorlar uchun tabiiy ravishda jozibadorroq bo‘ladi, ammo chekka hududlarda infratuzilma, kadrlar, logistika va bozor imkoniyatlari zaifroq. Natijada, xorijiy investitsiyalar hududiy tafovutlarni kamaytirish o‘rniga ayrim hollarda ularni kuchaytirishi mumkin. Bu xavfni kamaytirish uchun maxsus iqtisodiy zonalar, sanoat zonalari va hududiy investitsiya paketlari real infratuzilma bilan ta’minlanishi zarur.

Ikkinchi muammo — xorijiy investitsiyalarning sifatini baholash mezonlari yetarlicha kuchli bo‘lmasligi. Har qanday katta mablag‘li loyiha avtomatik ravishda samarali loyiha degani emas. Investitsiya loyihasi mahalliy iqtisodiyotga qancha qo‘shilgan qiymat yaratadi, nechta barqaror ish o‘rni ochadi, mahalliy yetkazib beruvchilarni jalb qiladimi, eksport salohiyatiga egami, ekologik standartlarga javob beradimi — mana shu savollar asosiy mezon bo‘lishi kerak. Aks holda investitsiya statistikasi chiroyli ko‘rinsa-da, real iqtisodiy samaradorlik past bo‘lishi mumkin.

Uchinchi muammo — texnologiya transferi masalasi. Xorijiy sherik bilan hamkorlik faqat tayyor uskunani olib kelish yoki qo‘shma korxona ochish bilan cheklanmasligi kerak. Eng katta foyda — mahalliy mutaxassislarni tayyorlash, ilmiy-tadqiqot markazlari bilan aloqa o‘rnatish, texnik standartlarni oshirish, mahalliy korxonalarni yetkazib berish zanjiriga kiritish va eksportga mos mahsulot ishlab chiqarishda ko‘rinadi. O‘zbekiston investitsiya siyosati aynan shu jihatni qat’iyroq talab qilmasa, mamlakat uzoq muddatda xorijiy kapitalga qaram ishlab chiqarish maydoniga aylanib

qolishi mumkin.

To‘rtinchi muammo — ekologik va ijtimoiy barqarorlik. Yirik sanoat, konchilik, energetika va infratuzilma loyihalari iqtisodiy foyda keltirishi mumkin, lekin ular ekologik xavflarni ham oshiradi. OECD investitsiya islohotlari bo‘yicha yo‘l xaritasida mas’uliyatli biznes yuritish, yashil va raqamli iqtisodiyot hamda barqaror investitsiya siyosati alohida urg‘u bilan qayd etilgan. Demak, O‘zbekiston uchun kelajakdagi investitsiya siyosati “ko‘p investitsiya” tamoyilidan “sifatli, barqaror va yuqori qo‘shilgan qiymatli investitsiya” tamoyiliga o‘tishi kerak.

Xorijiy sheriklar bilan hamkorlikda eng maqbul model — diversifikatsiyalangan sheriklikdir. Ya’ni O‘zbekiston faqat bitta davlat yoki mintaqa kapitaliga tayanib qolmasligi kerak. 2025-yilda asosiy hamkorlar sifatida Xitoy, Rossiya, Turkiya, Saudiya Arabistoni va BAA qayd etilgan; shu bilan birga, Avstraliya, Ozarbayjon, Belgiya, Kanada, Koreya Respublikasi, Malayziya, Polsha, Finlandiya, Shvetsiya kabi davlatlar investorlari bilan ham aloqalar kengaygani ko‘rsatilgan. Bu ijobiy holat, chunki sheriklar geografiyasining kengayishi geosiyosiy va moliyaviy risklarni kamaytiradi.

Conclusion

O‘zbekiston investitsiya siyosati bugungi kunda milliy iqtisodiyotni modernizatsiya qilish, yangi ish o‘rinlari yaratish, eksport salohiyatini oshirish, texnologik yangilanishni jadallashtirish va xalqaro iqtisodiy hamkorlikni kengaytirishning muhim instrumentiga aylangan. Rasmiy ma’lumotlar 2025-yilda investitsiyalar hajmi sezilarli darajada oshganini ko‘rsatadi, biroq investitsiya siyosatini faqat mablag‘ hajmi bilan baholash yetarli emas. Asosiy mezon — investitsiyaning iqtisodiyotga olib kirgan sifati, texnologik ta’siri, eksportga qo‘shgan hissasi, hududiy rivojlanishga ta’siri va ijtimoiy-ekologik barqarorligidir.

Maqola natijalariga ko‘ra, O‘zbekiston uchun xorijiy sheriklar bilan hamkorlikning eng ustuvor yo‘nalishlari quyidagilardan iborat: qayta tiklanuvchi energetika, sanoat kooperatsiyasi, agroqayta ishlash, transport-logistika infratuzilmasi, bank-moliya sektori, raqamli iqtisodiyot, turizm va davlat-xususiy sheriklik loyihalari. Ushbu yo‘nalishlar mamlakatning uzoq muddatli iqtisodiy raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qilishi mumkin.

Biroq investitsiya siyosatida e’tibor berilishi kerak bo‘lgan xavflar ham mavjud: hududlar bo‘yicha notekis rivojlanish, past qo‘shilgan qiymatli loyihalarning ko‘payishi, texnologiya transferining yetarli bo‘lmasligi, ma’muriy to‘siqlar va ekologik risklar. Shu sababli O‘zbekiston investitsiya siyosatini yanada samarali qilish uchun investorlar bilan tuziladigan kelishuvlarda mahalliylashtirish, kadrlar

tayyorlash, eksport majburiyatlari, ekologik standartlar va mahalliy yetkazib beruvchilar ulushini aniq belgilashi zarur.

Umumiy xulosa shuki, O‘zbekiston xorijiy sheriklar bilan hamkorlikda passiv kapital qabul qiluvchi davlat emas, balki o‘z strategik manfaatlarini aniq belgilagan, investitsiyani iqtisodiy transformatsiya vositasiga aylantirayotgan faol ishtirokchi bo‘lishi kerak. Ana shundagina investitsiya siyosati statistik o‘sish emas, balki real modernizatsiya, barqaror bandlik va xalqaro raqobatbardoshlik omiliga aylanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Investitsiyalar, sanoat va savdo vazirligi. 2025-yilda O‘zbekistonda amalga oshirilgan investitsiyalar hajmi bo‘yicha rasmiy axborot. 2026.
2. Invest Uzbekistan portali. O‘zbekistonning investitsion imkoniyatlari va iqtisodiy ko‘rsatkichlari. 2026.
3. O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasi. O‘zbekiston Respublikasida to‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiyalar bo‘yicha statistik ma’lumotlar. 2024.
4. Investment Promotion Agency under the Ministry of Investment, Industry and Trade of the Republic of Uzbekistan. Results of the Investment Promotion Agency activities in 2025. 2026.
5. OECD. Roadmap for Sustainable Investment Policy Reforms in Uzbekistan. Policy Highlights. 2025.
6. PwC. Investment Guide Uzbekistan. 2025.
7. UNCTAD Investment Policy Hub. Uzbekistan: The Law on Investments and Investment Activity. 2019.
8. O‘zbekiston Respublikasi Investitsiyalar, sanoat va savdo vazirligi. “Investitsiyalar va investitsiya faoliyati to‘g‘risida”gi qonunning yangi tahriri bo‘yicha axborot. 2025.